

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS
IV (PAVASARIO) SESIJOS
RYTINIO PLENARINIO POSĖDŽIO NR. 254
STENOGRAMA

2010 m. spalio 12 d.

*Pirmininkauja Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininkė I. DEGUTIENĖ,
 Seimo Pirmininko pavaduotojai Č. JURŠĖNAS ir Č. V. STANKEVIČIUS*

12.59 val.

Konkurencijos tarybos pirmininko J. Rasimo atsakymai į Seimo narių iš anksto raštu pateiktus klausimus (pagal Seimo statuto 209 straipsnio 1 dalį)

J. RASIMAS. Dėkoju, gerbiamoji Seimo Pirmininke. Gerbiamieji Seimo nariai, norėčiau padėkoti Liberalų sąjūdžio frakcijai už raštu pateiktus klausimus.

Pirmas klausimas. Kokių priemonių buvo imtasi, kad Lietuvoje benzino kaina neviršytų benzino kainos kitose kaimyninėse Europos Sąjungos valstybėse? Benzino, taip pat ir dyzelino kainos Lietuvos Respublikoje yra nereguliuojamos, jos susiformuoja rinkoje. Apie kainų reguliavimą plačiau kalbėsiu atsakydamas į antrąjį klausimą, ar rinkoje susiformuojančias kainas Konkurencijos taryba gali tiesiogiai ar netiesiogiai paveikti vieninteliu jai suteiktu instrumentu – prižiūradama, kad rinkos dalyviai ir viešojo administravimo subjektai nepažeistų Konkurencijos įstatymo. To siekdama Konkurencijos taryba tiria galimus konkurenciją ribojančius veiksmus, nesvarbu, kas juos atliktų – viešojo administravimo ar ūkio subjektai.

Grįždamas prie benzino kainų noriu atkreipti jūsų dėmesį, kad dar ši pavasarį Konkurencijos taryba atliko rinkos tyrimą siekdama įvertinti, kokie pagrindiniai veiksniai daro įtaką degalų kainai. Priminsiu, kad Lietuvoje degalų kainas lemia didmeninė AB „ORLEN Lietuva“ degalų pardavimo kaina, valstybės nustatyti mokesčiai, didmenininkų ir mažmenininkų nustatyti degalų antkainiai – maržos ir tik netiesiogiai pasaulinė žaliavos naftos kaina. Atlikta analizė parodė, kad didmeninėje rinkoje Latvijoje AB „ORLEN Lietuva“ A95 benzino litrą parduodavo 7,6 ct pigiau negu Lietuvos didmeninėje rinkoje, o dyzelino litrą – 5,5 ct pigiau.

Šie didmeninių kainų skirtumai, be abejo, gali daryti įtaką degalų kainų skirtumui mažmeninėje prekyboje. Galima pagrįstai teigti, kad tokie skirtumai atsiranda dėl to, kad didmeninės degalų

rinkos Latvijoje ir Estijoje yra konkurencingesnės dėl palankių importo galimybių. Konkurencijos tarybos turimais duomenimis, degalų importo galimybes į Lietuvą riboja talpų, kuriuose importuotojai turėtų laikyti privalomą valstybės rezervą, trūkumas. Importo galimybes gerina importuotojų galėjimas didesnę dalį privalomojo valstybės rezervo kaupti kitose Europos Sąjungos šalyse. Atsižvelgdama į minėtas aplinkybes, taip pat reaguodama į ūkio subjektų, veikiančių degalų rinkoje, skundus, Konkurencijos taryba pradėjo tyrimą dėl Energetikos ministerijos sprendimų atsisakant išduoti leidimą kaupti valstybės rezervą ne Lietuvoje.

Tyrimas parodė, kad savo sprendimais Energetikos ministerija nepagrįstai atsisakė išduoti leidimą importuotojui laikyti rezervą ne Lietuvoje ir tokiais veiksmais riboja ūkio subjektų galimybes importuoti pigesnius degalus, o kartu ir galimybes pasiūlyti mažesnes degalų kainas galutiniams vartotojams. Atsižvelgdama į tai ir veikdama griežtai pagal Konkurencijos įstatymo reikalavimus, Konkurencijos taryba rekomenduos Vyriausybei nustatyti atitinkamą tvarką, kuri užkirstų kelią Energetikos ministerijai nepagrįstai atsisakyti suteikti leidimus kaupti valstybės rezervą ne Lietuvoje.

Konkurencijos taryba taip pat atlieka tyrimą dėl Vyriausybės tvarkos, kuri reglamentuoja privalomo rezervo saugojimą, įtakos konkurencijai degalų rinkoje... Tyrimo pradžios metu minėta tvarka numatė, jog tik 10 % visų privalomų atsargų gali būti saugoma ne Lietuvoje. Dar nesibaigus tyrimui Vyriausybė, reaguodama į Konkurencijos tarybos pateiktą informaciją, rugpjūčio mėnesį pakeitė tvarkos nuostatas. Dabar galima saugoti iki 30 % privalomojo rezervo ne Lietuvoje. Pagerėjusios importo sąlygų pasekmės netruko pasijusti, Konkurencijos taryba yra informuota, kad neseniai AB „ORLEN“ sumažino savo parduodamos produkcijos didmenines kainas didžiausiems jos pirkėjams Lietuvoje. Taigi galime pagrįstai daryti išvadą, kad minėti Konkurencijos tarybos veiksmai turi teigiamos įtakos degalų kainų suvienodinimui Baltijos šalyse. Tačiau Konkurencijos tary-

ba neapsiriboja vien tik tyrimais dėl norminių aktų ar viešojo administravimo subjektų veiksmų atitikties Konkurencijos įstatymui. Kaip jau minėjau, kitas svarbus veiksnys, kuris daro įtaką degalų kainai Lietuvoje, yra AB „Orlen Lietuva“ degalų didmeninės kainos ir degalų mažmeninės kainos.

Vieną tyrimą dėl AB „Orlen Lietuva“ galimų Konkurencijos įstatymo pažeidimų degalų pardavimo rinkoje neseniai baigėme. Tai tyrimas, kurį pakartotinai atlikti mus įpareigojo teismas, kai kartu panaikino Konkurencijos tarybos sprendimą skirti AB „Mažeikių nafta“ 32 mln. Lt baudą. Tyrimo išvados išsiųstos bendrovei ir šiuo metu laukiame bendrovės atsiliepimų. Sprendimas šioje byloje turi būti priimtas dar šiais metais. Šiuo metu tęsiame du tyrimus, susijusius su galimais Konkurencijos įstatymo reikalavimų pažeidimais degalų pardavimo rinkose. Viename iš jų, dar pradėtame 2009 m., yra nagrinėjama AB „Orlen Lietuva“ dabar taikoma kainodara, kitame tiriami degalinių tinklų veiksmai mažmeninėje rinkoje.

Konkurencijos rinka aktyviai naudoja jai suteiktus įgaliojimus, kad degalų rinkose būtų daugiau konkurencijos. Konkurencijos tarybos veiksmai jau duoda pirmus rezultatus, tačiau reikėtų aiškiai suvokti Konkurencijos tarybos galimybių paveikti galutines degalų kainas vartotojams ribas. Kaip jau minėjau anksčiau, šių kainų lygiui didelę įtaką daro valstybės taikomi mokesčiai, kurie Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje ir Lenkijoje yra skirtingi.

Antras klausimas: „Kokių naujų ar šiuo metu galiojančių teisės aktų pakeitimų reikia, kad kainos būtų efektyviau reguliuojamos?“ Pagal klausimo formuluotę sunku suprasti, ar norima atsakymo apie tai, ko reikia, kad jau reguliuojamos kainos būtų reguliuojamos geriau, ar klausama, ko reikia, kad kai kurios šiuo metu nereguliuojamos kainos būtų įtrauktos į reguliuojamų kainų grupę. Lietuvos Respublikos kainų įstatymas nurodo, kad Lietuvos Respublikoje veikia dviejų rūšių kainos – valstybinių valdymo organų reguliuojamos kainos ir rinkos kainos. Reguluojamos kainos numatytos specialiais įstatymais tam tikruose sektoriuose. Antai Elektroninių ryšių įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punktą numato, kad Vyriausybė nustato universaliųjų paslaugų aukščiausiąją ribą. Transporto kodekso 34 straipsnio 1 dalis nurodo, kad didžiausi keleivių ir bagažo vežimo tarifai turi būti suderinti su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija ir panašiai. Dėl teisės aktų pakeitimų, reikalingų geresniam kainų reguliavimui šiuose sektoriuose, visų pirma turėtų pasakyti sektorių reguliatoriai, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ir Ryšių reguliavimo tarnyba. Jei prekių ir paslaugų kainų regulia-

vimas nėra numatytas specialiuose įstatymuose, tai jos ir nėra reguliuojamos.

Tokios kainos susiformuoja kaip rinkos santykių pasekmė, tačiau jos nebūtinai visada yra ir nebūtinai privalo visada būti konkurencinio lygio. Galima numanyti, kad būtent todėl Kainų įstatymo 8 straipsnis numato, kad jei rinkos kainų ir tarifų dinamika sukelia arba gali sukelti ekonomikos funkcionavimo sutrikimus, kurie pažeidžia Respublikos ūkio ar gyventojų interesus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė gali sustabdyti arba apriboti rinkos kainų ir tarifų didėjimą ne ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui. Manychiau, kad itin didelis ir ganėtinai ilgai trunkantis visuotinis kainų nukrypimas nuo konkurencinio lygio galėtų būti laikomas ekonomikos funkcionavimo sutrikimu, pažeidžiančiu šalies ūkio ar gyventojų interesus. Šiuo metu galiojantis Kainų įstatymas numato galimybę Vyriausybei imtis priemonių reguliuoti rinkos kainas. Manau, jog tokia galimybė šiuo metu gali būti svarstoma, tačiau galutinis sprendimas turėtų būti priimtas išiklausius į ekspertų nuomonę.

Konkurencijos taryba visada pasisako už priemones, skatinančias konkurenciją rinkoje, o kainų reguliavimą laiko paskutine leistina priemone, kai jau nebėra jokių kitų alternatyvų kainas grąžinti į konkurencinį lygį. Konkurencijos tarybai joks įstatymas nepaveda reguliuoti jokių rinkoje susiformuojančių kainų. Konkurencijos tarybos uždavinys yra ieškoti konkurenciją iškreipiančių, ribojančių ir kliudančių veiksmų įrodymų. Kai tokių veiksmų buvimas yra įrodomas, jie yra šalinami taikant įstatyme numatytas priemones. Rinka gali veikti be iškraipymų, ir kainos artėja prie konkurencinio lygio.

Kita vertus, pastaruoju metu kyla nesusipratimų aiškinant Konkurencijos tarybos galias bausti už nesąžiningas kainas jų nesąžiningumą suprantant kaip kainų aukštumą. Konkurencijos įstatymo 9 straipsnio 1 punktą draudžia dominuojantiems ūkio subjektams kitų įmonių atžvilgiu vykdyti tiesioginį ar netiesioginį nesąžiningų kainų arba kitų pirkimo ar pardavimo sąlygų primetimą. Konkurencijos tarybos klausama, kodėl įmonės, užimančios dominuojančią padėtį, nėra baudžiamos už galimai per aukštas kainas. Tačiau norint bausti už per aukštas kainas, visų pirma reikia galėti pasakyti, kokios kainos nėra per aukštos. Jei Konkurencijos taryba imtų bausti už per aukštas kainas, ji virstų kainų reguliatoriumi.

Kaip jau minėjau anksčiau, kainų reguliavimas šiuolaikinės ekonomikos įgyvendinamas specialiais įstatymais. Tokiame įstatyme aiškiai identifikuojamas sektorius, turintis struktūrinę problemą, ilgalaikes įėjimo kliūtis, nurodomas teisingos kainos apskaičiavimo būdas, o reguliatoriui suteikiama teisė duoti išankstinius nurodymus įmo-

nėms, kokias kainas jos privalo nustatyti. Toks kainų reguliavimas yra veiksmingas problemos sprendimo būdas, nes yra sukuriamas visiškas teisinis aiškumas rinkoje veikiančioms įmonėms, jos žino iš anksto, už ką gali būti baudžiamos – už tai, kad nevykdo regulatoriaus išankstinio įpareigojimo parduoti prekę ar teikti paslaugą už regulatoriaus nustatytą kainą. Jei Konkurencijos taryba pradėtų sistemingai bausti įmones už per aukštas kainas bet kuriame sektoriuje ar rinkoje, tai sukeltų didžiulį teisinį netikrumą. Nors įmonės turėtų teisę ir toliau nustatyti kainas savo nuožiūra, tačiau joms grėstų atsakomybė už kainas, viršijančias tam tikrą lygį, kurio apskaičiavimo metodika joms nėra žinoma. Teisingos ar sąžiningos kainos metodikos parengimas yra prasmingas tikslas atskiram sektoriui su struktūrine problema, tačiau neišmanomas tikslas visai ekonomikai. Siekis tokių uždavinių įgyvendinti iš esmės reikštų grįžimą prie centralizuoto planavimo ir komandinės ekonomikos, tik dabar aukščiausiasis kainų nustatymo organas būtų Konkurencijos taryba.

Gali kilti klausimas, kam ši norma iš viso yra įstatyme – dėl istorinių aplinkybių ir siekio suderinti Lietuvos konkurencijos teisę su Europos Sąjungos konkurencijos teise. Draudimas vykdyti tiesioginį ar netiesioginį nesąžiningų kainų ar kitų pirkimo ar pardavimo sąlygų primetimą buvo įtrauktas į 1957 m. Romos sutarties tekstą, nes buvo išvelgta didelė ir ilgalaikė rinkos galią turinčių įmonių grėsmė. Vėliau buvo suprasta, kad tokia problema geriausiai sprendžiama sektoriaus reguliavimu, jei nėra kitų būdų sukurti konkurencinę aplinką rinkai veikti. Prieš 32 metus Europos Komisija byloje „United Brands“ prieš Komisiją pavėjo įtikinti Europos Teisingumo Teismą, kad įmonė „United Brands“ piktnaudžiavo taikydama per aukštas bananų kainas. Dabar Europos Komisija jau iš esmės nebekelia tokio pobūdžio bylų.

Kadangi trečio klausimo antra dalis ir ketvirtas klausimas iš esmės sutampa, į juos atsakysiu bendrai. Trečias klausimas: „Ar Konkurencijos taryba vykdo maisto kainų monitoringą? Kaip Konkurencijos taryba reaguoja į nepagrįstą maisto kainų kilimą?“ Ketvirtas klausimas: „Kokių priemonių ėmėsi Konkurencijos taryba reaguodama į pastarąjį maisto produktų kainų augimą?“ Dėl trečio klausimo pirmos dalies. Konkurencijos tarybos veiklą reglamentuojantys teisės aktai nenumato pareigos privalomai stebėti mažmenines maisto kainas. Maisto kainų stebėseną tam tikra apimtimi vykdo Žemės ūkio ministerijos kontroliuojama valstybinė įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras. Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas panaudoja kai kuriuos jų surinktus duomenis ir periodiškai tiria maisto tiekimo grandinės veikimą. Šių tyrimų rezultatai yra prieinami ir Konkurencijos tarybos specialistams.

Kai kurie iš Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto atliktų tyrimų rezultatai ir pastarojo laiko maisto kainų pokyčiai leido įtarti galimų draudžiamų susitarimų buvimą maisto prekių gamybos ar mažmeninės prekybos sektoriuose. Konkurencijos taryba pati privalo atlikti tik jai pavestą Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo stebėseną. Pastarajai funkcijai atlikti mažmeninių maisto kainų stebėseną nėra būtina, nes įstatymas reguliuoja ne prekybos tinklų kainodarą mažmeninių pardavimų rinkoje, o prekybos tinklų ir tiekėjų santykius. Pastarieji vyksta didmeniniu maisto produktų tiekimo grandinės lygmeniu.

Dėl ketvirto klausimo antros dalies ir ketvirto klausimo. Reaguodama į pastarąjį maisto produktų kainų augimą, Konkurencijos taryba atliko rinkos tyrimą apsiribodama keliomis maisto produktų grupėmis kainų kėlimo priežastims įvertinti. Atlikusi pirminę kainų pokyčio analizę, Konkurencijos taryba pradėjo tyrimą taip pat ir dėl galimų Konkurencijos įstatymo pažeidimų. Vykdamas šį tyrimą buvo atlikti patikrinimai kai kurių įmonių patalpose – tai AB „Kauno grūdai“, UAB „Malsena plus“, UAB „Mantinga“, UAB „Fazer kepyklos“, UAB „Vilniaus duona“. Praėjusios savaitės ketvirtadienį buvo atliktas patikrinimas kai kurių pieno perdirbimo įmonių – tai UAB „Pieno žvaigždės“, AB „Vilkyškių pieninė“, AB „Rokiškio sūris“, UAB „Rokiškio pienas“, UAB „Marijampolės pieno konservai“, AB „Žemaitijos pienas“ ir Lietuvos pieno perdirbėjus vienijančios asociacijos „Pieno centras“ patalpose. Vakar Konkurencijos tarybos specialistai tikrino didžiausių prekybos tinklų patalpas. Šiuo metu analizuojama patikrinimų metu surinkta informacija, siekiame nustatyti, ar galėjo būti pažeistas Konkurencijos įstatymo 5 straipsnis, kuris draudžia konkurenciją ribojančius susitarimus. Plačiau komentuoti šio tyrimo eigos negaliu, nes tai keltų grėsmę jo sėkmei.

Konkrencijos taryba, bendradarbiaudama kartu su valstybės įmone Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru ir Lietuvos agrarinės ekonomikos institutu, jau greitai pradės skelbti atrinktų svarbiausių maisto produktų kainas pasirinktose parduotuvėse, priklausančiose didžiausiems prekybos tinklams, kas savaitę. Manome, kad vartotojai galės lengviau palyginti kainas skirtingose parduotuvėse ir tai skatins didesnę konkurenciją. Tęsdamas mintį dėl Konkurencijos tarybos reakcijos į kainų kilimą, noriu atkreipti jūsų dėmesį, kad šiuo metu Konkurencijos tarybos funkcijos iš esmės apsiriboja Konkurencijos įstatymo ir Mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo priežiūra. Tačiau akivaizdu, kad mažmeninės prekybos sektoriui turi būti skiriama daugiau dėmesio.

Seimo Ekonomikos komitetas, apsvarstęs praeitų metų Konkurencijos tarybos veiklos ataskaitą, pateikė pasiūlymą Vyriausybei inicijuoti Konkurencijos įstatymo pakeitimo projektą, kuriame Konkurencijos tarybai būtų numatyta konkurencijos, jos nepakankamumo požiūriu probleminių įmonių rinkų identifikavimo ir stebėsenos funkcija. Manau, kad mažmeninės prekybos sektorius yra vienas iš tų sektorių, kur tokia stebėseną turėtų būti vykdoma pirmiausiai. Stebėsenos pagrindu atlikta analizė leistų aiškiai identifikuoti pagrindines problemas, susijusias su konkurencijos nepakankamumu, ir pasiūlyti adekvačias priemones problemoms spręsti. Tačiau tokiai funkcijai atlikti reikalingi finansiniai ir žmogiškieji išteklių. Įvertinus dabartinę ekonominę situaciją, sunku tikėtis, kad valstybės biudžete atsirastų pakankamai papildomų lėšų. Mūsų, taip pat ir Seimo Ekonomikos komiteto, nuomone, sektorinės stebėsenos funkcija galėtų būti dengiama sektoriuje veikiančių didelių įmonių mokamomis įmokomis pagal Vyriausybės nustatytą tvarką.

5 klausimas. Kokios objektyvios ekonominės ar kitos priežastys lėmė ir lemia maisto produktų kainų augimą Lietuvoje? Bijau, kad aš į šitą klausimą nebespėsiu atsakyti.

PIRMININKĖ. Jūs dar turite minutę, pusantros.

J. RASIMAS. Na, bandysiu. Konkurencijos taryba jau atliko maisto produktų kainų didėjimo priežasčių tyrimą. Jis yra viešai prieinamas Konkurencijos tarybos tinklapyje. Atsakydamas į klausimą, trumpai pateiksiu jo išvadą.

Šio tyrimo metu įvertinus pagrindinių gamybos išteklių kainų pasikeitimus ir pieno bei grūdų produktų didmeninių ir mažmeninių kainų reakciją, nustatyta, kad vien šių išteklių kainų pasikeitimai nepaaiškina per metus įvykusio pieno ir duonos produktų mažmeninių kainų padidėjimo. Surinkta informacija neleido padaryti išvados, kad pastarojo meto produktų kainų padidėjimas gali būti paaiškintas vien objektyviomis ekonominėmis priežastimis. Esant pagrindui įtarti antikonkurencinių veiksmų buvimo galimybę Konkurencijos taryba pradėjo tyrimą dėl galimo Konkurencijos įstatymo pažeidimo, siekdama nustatyti, ar maisto produktus gaminantys ir (ar) juos parduodantys ūkio subjektai neatliko Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio nuostatomis draudžiamų veiksmų, dėl kurių būtų padidėjusios kainos.

Mažmeninės maisto produktų kainos formuojasi atitinkamam produktui judant skirtingais maisto tiekimo grandinės lygmenimis, žemės ūkio sektorius – maisto perdirbimo pramonė – platinimo sektorius, taigi galutinių vartotojų mokamų kainų pokyčiai gali priklausyti nuo įvairių pasikeitimų bet kuriame iš šių lygmenų. Konkurenci-

jos taryba šiuo metu tiria perdirbimo pramonės ir platinimo sektoriaus įmonių veiksmus.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Jūs turėjote galimybę kalbėti kaip tik 15 min. Pagal Statutą pirmasis klausia Liberalų sąjūdžio frakcijos seniūnas E. Tamašauskas.

E. TAMAŠAUSKAS (LSF). Dėkui, Pirmininke. Visų pirma norėčiau išreikšti savo susižavėjimą jūsų sugebėjimu pateikti tą informaciją tokia greitakalbe ir išlaikyti šitą tempą 15 minučių. Deja, mano asmeninio kompiuterio procesorius nėra toks greitas, kad būtų sugebėjęs visiškai įsisavinti tą informaciją.

Šiaip aš norėčiau, ko gero, sutikti su jūsų pastaba dėl antrojo klausimo, kad jis nėra gana aiškus, ir, ko gero, ne visai atitinka ir mūsų suformuluotą mintį. Aš norėčiau tada kitaip paklausti. Ar nereikėtų kokių nors šiuo metu galiojančių teisės aktų pakeitimų, kad kainų kitimai labiau atitiktų rinkos sąlygas arba, tiksliau, būtų reguliuojami pačios rinkos? Ką jūs manote apie tai?

J. RASIMAS. Aš manyčiau, kad vienas svarbiausių arba vienas veiksmingiausių būdų būtų stiprinti Konkurencijos tarybos galias, nedaryti jokio politinio spaudimo, leisti tirti draudžiamus susitarimus. Taip Konkurencijos taryba sugebės įvykdyti savo funkciją. Jeigu bus šalinamos kliūtys, trukdančios konkurencijai, kainos neturėtų nukrypti nuo konkurencinio lygio.

PIRMININKĖ. Dėkoju. K. Glaveckas klausia frakcijos vardu.

K. GLAVECKAS (LSF). Gerbiamasis pranešėjau, iš tikro jūs tokia greitakalbe perskaitėte visą pranešimą, nepaisant to, vis tiek kyla daug klausimų. Jie gal nebus labai rimti, bet gana aktualūs.

Sakykite, kokių instrumentų – teisinių ir ekonominių – trūksta jūsų žinybai, kad jos veikla būtų efektyvi, o ne deklaratyvi? Dabar iš esmės prieš jus kas dirbo, visi užsiimdavo tik konstatavimu ir tyrimu, o realių veiksmų būdavo padaroma arba labai mažai, arba jie nesibaigdavo tais rezultatais, kurių buvo tikimasi. Tai vienas dalykas.

Antras klausimas. Jūs renkate informaciją. Iš tikro visos Lietuvos močiutės, kurios eina į parduotuves kiekvieną dieną, tarp jų ir mano amžina... motina, užsirašydavo, kiek kainuoja tas ar kitas produktas. Gal jums reikėtų paprašyti kokiu nors būdu surinkti tą informaciją, ir jūs turėsite visą informaciją apie kiekvieną produktą ir prekę, kiek ji kainuoja tuo ar kitu laikotarpiu? Tas produktų kainas sudėkite į matricą ir pamatysite, kokios yra tendencijos. Kitaip sakant, tauta tiesiog prisijungs prie jūsų, kad jūs turėtumėte informaciją apie blogas kainas, apie kainų pasikeitimą. Sakykite, kokia yra jūsų nuomonė šiais dviem svarbiais klausimais? Ačiū.

J. RASIMAS. Dėl tų galėjimų ar negalėjimų konstatuoti ar vykdyti tyrimus. Šį tyrimą, susijusį

su maisto produktais, dėl veiksmų didmeniniu ir mažmeniniu lygmeniu mes pradėjome, man atrodo, rugsėjo 21 dieną. Tai duokite laiko ir pažiūrėkime, ar mes sugebėsime iširti, ar nesugebėsime. Aš manau, mes kai ką sugebėsime iširti, ir laikas parodyti.

Dėl informacijos rinkimo. Yra Žemės ūkio maisto produktų rinkos informavimo sistema. Jie pagal savo nustatytą metodiką renka duomenis tam tikrose vietose, pagrindiniuose prekybos tinkluose, pagrindiniuose apskričių centruose. Mano galva, tie duomenys yra gana patikimi, jie bus skelbiami ir mums prieinami. Mums gal močiūtės ir padėtų, bet mes turbūt išsiversime ir su valstybės įmone ir močiučių nevalginsime.

Dėl tendencijų. Vien žvelgiant į kainas, tai kainos juda, jos ir turi judėti ar aukštyn, ar žemyn, tai dar nieko nesako. Klausimas, kaip jos juda kažkieno kito atžvilgiu, štai čia prasideda įdomumas, o to močiūtės nemato, bet tą matysime mes, kai stebėsime reguliariai. Būtent tą mes ketiname daryti.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Dėl vedimo tvarkos – M. Zasčiurinskas.

M. ZASČIURINSKAS (DPF). Dėl vedimo tvarkos. Pranešėjas, aš suprantu, perskaitė atsakymus į jam iš anksto pateiktus klausimus. Belieka džiaugtis, kad jis dar nebuvo žemaitis. Nes jeigu žemaitis ir dar greitakalbis, tai dar sunkiau būtų suvokti. Ar galima tuos atsakymus gauti raštu?

J. RASIMAS. Taip, tikrai.

PIRMININKĖ. Jokios problemos.

M. ZASČIURINSKAS (DPF). Ačiū.

J. RASIMAS. Aš galėjau ir žemaitiškai pabandyti perskaityti, nes šiek tiek moku.

PIRMININKĖ. Dabar klausia B. Vėsaitė.

B. VĖSAITĖ (LSDPF). Gerbiamasis tarybos pirmininke, sakysite, ar čia dabar pasikeitė Konkurencijos tarybos stilius, nes kai buvote kviestas į Socialdemokratų frakciją, atsisakėte ateiti. O kaip mums vykdyti parlamentinę kontrolę? Net ministrai neatsisakė, o jūs, deja, taip.

Dabar klausimas. Seimas ne taip seniai priėmė Draudžiamų veiksmų mažmeninėje prekyboje įstatymą, ir Konkurencijos tarybai buvo pavesta jį vykdyti. Dabar kaip tik kalbama, kad į antkainius įeina vėlgi lentynų mokesčiai, visa kita, ką mes uždraudėme. Man atrodo, kad šitas įstatymas jau, mūsų galva, turėjo tuos antkainius šiek tiek pažaboti ir kainas pareguliuoti. Ar taip neatsitiko?

J. RASIMAS. Tuoj atsakysiu. Dėl pirmos dalies dėl to atsakymo ateiti. Man atrodo, čia įvyko kažkoks nesupratimas. Kad išsklaidyčiau visas abejones ir visokius sklindančius gandus, aš norėčiau atsakyti. Sulaukiau kažkada iš frakcijos ar patarėjos, ar padėjėjos skambučio, ji paklausė, ar galėčiau ateiti. Aš paklausiau, kokių pagrindu? Nes kai čia ateinu taip, kaip dabar, tai man viskas

aišku, kodėl ateinu. Kai kažkas skambina, ar patarėja, ar padėjėja, man neaišku, ar kviečia „ant kilimėlio“, ar dar kokia proga ir panašiai. Po to, kai parašė frakcijos seniūnas, aš atrašiau atgal, nes turėjau išvykti. Paskambinau ir paklausiau, ar norėtų, kad aš ateičiau. Pasakė, kad atostogaujate, taip ir išėjo. Aš visada pasiryžęs ateiti pagal Statuto 209 straipsnio 1 dalį. Visada pasiryžęs.

Dėl Draudžiamų veiksmų įstatymo. Labai geras klausimas, nes mes kaip tik dabar išsiuntėme papildomai klausimą, klausinėjame įmonių. Be to, per šituos patikrinimus, kuriuos mes darome, irgi kai kas paaiškės ir to įstatymo naudai. Mums labai svarbu, kad tas įstatymas tikrai veiktų. Mus labai domina tinkamai apskaičiuoti tas visas gaunamas nuolaidas ir visa kita. Mums labai įdomu matyti tikrą vaizdą, kaip ten yra. Taigi mes turbūt nelaukdami įstatyme numatytos datos, kai reikia teikti rekomendacijas dėl įstatymo tobulinimo, pateiksime anksčiau, jeigu matysime įstatymo trūkumus. Bet šiuo metu, sakau, mes laukėme tam tikrą laiką, iš įmonių nebuvo jokių skundų. Buvo vienas paklausimas iš vienos įmonės dėl sutarties projekto, pateikto didelio mažmenininko. Mes pasakėme, kad kai kas gali kelti įtarimą, paprašėme pateikti papildomos informacijos. Įmonė pasislėpė. Tai dabar mes savo iniciatyva tikrinam, žiūrim ir tikrai domimės, kas ten yra.

PIRMININKĖ. Klausia J. Veselka.

J. VESELKA (TTF). Gerbiamasis pirmininke, klausimas būtų dėl kuro kainų. Kaip žinote, „Mažeikių nafta“, kaip jau minėjote pranešime, kuri laiką taikė didžiausias kainas Lietuvoje. „PKN Orlen“. Pelno norma jiems nereguliuojama, jie dirba ties nuostoliais. Kokios priežastys? Pelno norma nereguliuojama, kaina nereguliuojama, kaina didžiausia, ir jie ties nuostoliais dirba. Ar jie visiškai nemokšos, ar sukčiauja, koks reikalas? Nes paradoksali ekonomiškai situacija išeina.

J. RASIMAS. Matote, tikrai negaliu atsakyti išvardindamas tas priežastis, kodėl ten taip yra, nes tai niekada nebuvo mūsų tyrimo objektas. Mūsų tyrimo objektas visą laiką – ar „Mažeikių nafta“, ar „ORLEN Lietuva“ neatlieka tokių veiksmų, kad ribotų kitų ūkio subjektų galimybes veikti rinkoje, kad nekliudytų konkurencijai. Dėl ko „ORLEN Lietuva“ veikia ne taip, kaip jų šeiminkai norėtų, aš tikrai negaliu atsakyti.

PIRMININKĖ. Klausia M. Zasčiurinskas.

M. ZASČIURINSKAS (DPF). Gerbiamasis pranešėjau, mano klausimas labai paprastas. Kokia politikų įtaka yra jums? Kodėl aš taip klausiu? Aš įsivaizduoju, kad jūs sistemiškai stebite Lietuvos rinką, ją analizuojate, nustatote problemas, kažkokią prioritetinę, strateginę kryptį, išryškinate jas ir priimate vienokią ar kitokią sprendimą.

Dabar nelabai supratau, kaip čia vyko su tais maisto produktais. Ar jūs patys stebėjote, ar jūs

laukėte, kol vienas ar kitas politikas duos komandą „Fas“, ir tada jūs jau pulsitate ir nagrinėsite tą temą? Kaip jūs iš principo dirbate? Ar jūs sistemiskai dirbate ir patys keliate klausimus, ar laukiate politikų įtakos ar nurodymų jums?

J. RASIMAS. Visų gudrybių ir plonybių atskleisti aš negaliu, bet pasakysiu, kad dirbame sistemiskai. Mums didžiausią meškos paslaugą daro lenktyniaujantys politikai, kuris pirmas paskelbs, kad kažkur pamatė kartelį. Ir paskui antras klausimas būna, o ką veikia Konkurencijos taryba. Tai tada yra tikrai meškos paslauga, nes visa žiniasklaida skamba antraštėmis, kad štai kažkas įvardino, kad ten yra kartelis, ir paskui klausama, o ką veikia Konkurencijos taryba. Visi bent kiek protaujantys ūkio subjektai gali manyti: aha, ar rytoj Konkurencijos taryba ateis, ar poryt, ar užporyt?

Tokiu atveju protingiausias sprendimas būna bent palaukti kiek nors. Tai tada kitiems pasirodo, kad Konkurencijos taryba nieko neveikia. Tai štai tokia yra politikų įtaka labai dažnai. Arba po kokio nors Konkurencijos tarybos sprendimo, kada mes paskiriame baudą, pasigirsta įvairiausių aimanų, kaip Konkurencijos taryba baudžia už įprastą verslo praktiką, kur galbūt yra draudžiami susitarimai, arba kodėl Konkurencijos taryba dabar daro patikrinimus taip sunkiai dirbančiose įmonėse.

PIRMININKĖ. Dėkoju. Klausia J. Ramonas.

J. RAMONAS (KPF). Ačiū. Iš jūsų atsakymų ir kai kurių Seimo narių klausimų suprantama, kad jūs reaguojate tikrai į valstybės vadovų, šiuo atveju Ekscelecijos, premjero, paliepiamus ir tada pradodate tirti. Tai viena tokia nuostata.

Antras dalykas. Ar jums neatrodo keistai, kad jūs dabar atliekate tyrimą, visi kiti atlieka stebėseną, Žemės ūkio informacijos centras, Agrarinės ekonomikos institutas, ir išvada bus viena – skelbsime viešai kainas.

Trečias dalykas. Argi neatrodo, patys mes visi keistai leidome sukurti monopolijas perdirbamojoje pramonėje, prekyboje ir paskui visi šaukiame, kad yra blogai ir reikia kažką tirti.

Ir pabaiga. Ar čia nėra psichologinių dalykų, kad žmogus eina į prekybos centrus, iš tikrųjų ten yra brangiau, o jis neina pirkti, sakykime, į turgų ar kur nors, kur yra kokybiškesni maisto produktai ir iš tikrųjų jie yra pigesni? Apskritai šioje vietoje mūsų mentalitetas ir supratimas, kad ten yra geriau...

PIRMININKĖ. Laikas!

J. RAMONAS (KPF). ...mes ten mokame... K. Glaveckas šnekėjo dvi minutes! Visi Seimo nariai kalba vienodai. Šiandien jūs sakėte, kad pagal Konstituciją esame lygūs.

PIRMININKĖ. Klausiti minutė, atsakyti dvi.

J. RASIMAS. Dabar į ką mes reaguojame. Jeigu Ministras Pirmininkas pakviečia, aš tikrai negaliu neateiti, jeigu pakviečia Prezidentė, tikrai negaliu neateiti, o mes reaguojame į... Pirmiausia, jeigu mes pradame tyrimą dėl įstatymo pažeidimo, tai mes reaguojame ne į politikų prašymus, ir mes negalime reaguoti pagal įstatymą, o mes reaguojame į savo protą ir tai, ką matome rinkoje. Kokius pokyčius matome, ar mums kyla įtarimas, ar ne. Nes mes teismui turime pateikti motyvuotą nutarimą, kuris gali būti apskūstas. Dabar yra vieši mūsų nutarimai, kurių pagrindu mes darome patikrinimus. Galima perskaityti, kokie motyvai ten nurodyti, gavome teismo leidimus daryti patikrinimus.

Dabar dėl to, ar tik skelbsime kainas. Ne, ne tik skelbsime kainas, tai yra tik vienas iš sprendimų palengvinti, kad būtų daugiau informuoti vartotojai. Mes vykdome tyrimą dėl Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimo, tai yra rimtas tyrimas ir rezultatai bus rimti.

Dabar dėl leidimo susiformuoti įvairioms monopolijoms. Ne visai žinau, apie ką kalbate, bet dauguma tų stambių įmonių susiformavo...

PIRMININKĖ. Atsakyti – 2 minutės.

J. RASIMAS. ...vadinamojo vidinio augimo būdu. Jei kalbame apie mažmeninius tinklus, „Maximos“ nėra nupirktos, jos yra pastatytos.

Dabar kad buvo galima neleisti tiems prekybos centrams įsikurti miestų centruose, tai yra vietos politikų netoliaregiškumo problema. Reikėjo pasižiūrėti, kas darosi kitose šalyse, būtų galbūt protingesni sprendimai.

PIRMININKĖ. Klausia E. Pupinis.

E. PUPINIS (TS-LKDF). Ačiū. Gerbiamasis pirmininke, tai jūsų ne pirmoji kova, bet spaudoje visada nuskamba, kad kai kurios jūsų buvusios operacijos nėra labai sėkmingos, tai yra kad teismuose apsiginama ir įrodoma, kad konkurencijos pažeidimų nebuvo. Kas tai? Ar kompetencijos stygius tikrinant, ar įstatymų leidybos kokios nors spragos, kurios iš tiesų neleidžia įgyvendinti jūsų sumanymų? Ačiū.

J. RASIMAS. Aš manyčiau, kad mūsų rezultatas laimėtų bylų prieš nelaimėtas, pralaimėtas bylas yra palyginti labai geras, ne kiekvienas rungtynes ir sportininkas laimi. Dėl tų pralaimėtų. Galbūt skaudžiausia pralaimėta buvo „Mažeikių naftos“ byla, bet dabar antras kėlinys vyksta, mes padarėme pakartotinį tyrimą, pažiūrėsime. Dėl kai kurių draudžiamų susitarimų daugiausia laimime, aš nelabai dabar atsimenu, kuriuos draudžiamus susitarimus būtume pralaimėję galutinėje instancijoje. Na, yra vienas kitas, bet labai mažai, dėl draudžiamų susitarimų daugiausia laimime. Pirmoje instancijoje būna pralaimima, antroje atsi-
lošama.

PIRMINKĖ. Dėkoju. Klausia V. P. Andriukaitis.

V. P. ANDRIUKAITIS (*LSDPF*). Dėkoju. Gerbiamasis pranešėjau, šalies Prezidentė pagrasino, kad pasiūlys pataisas įvesti kainų reguliavimą. Šalies premjeras ėmė gūžčioti pečiais ir sako nežinaš, kaip tai daryti. Konkurencijos tarybos, žinoma, nėra kompetencija pasiūlyti kaip daryti, kad kainų reguliavimo principai visuomenėje būtų įvesti. Bet kitose šalyse egzistuoja vadinamieji generaliniai susitarimai tarp perdirbėjų ir tiekėjų ir t. t., pasirašomos sutartys, kaip dalinama marža įvairiose grandyse ir tvirtinama vadinamoji sąžiningo sutarties vykdymo doktrina.

Ar jūs nemanote, kad Lietuvoje išties reiktų pamėginti atkreipti dėmesį, kaip tokie reikalai sprendžiami Danijoje, Vokietijoje ar kitur ir vis dėlto pereiti prie tam tikrų generalinių susitarimų...

PIRMINKĖ. Laikas!

V. P. ANDRIUKAITIS (*LSDPF*). ...kurie galėtų palengvinti situaciją, nes kainos auga beprotiškai?

J. RASIMAS. Aš manau, kad Konkurencijos tarybai visų pirma reikia pasistengti padaryti šį tyrimą, kurį dabar darome, ir turbūt daug kas paaiškės, kokių... O galbūt iš tikrųjų nuspręsimė, kad koks nors generalinis sutarimas yra tinkamas vaisas. Bet mes pirmiausia norime gerai išsiaiškinti, kas ten vyksta. Manau, kad išsiaiškinsim gana greitai.

PIRMINKĖ. Gerbiamieji kolegos, laikas pasibaigė, bet liko dar du Seimo nariai, norintys klausti. Ar R. Kupčinskas ir M. Bastys reikalauja pratęsti, ar užteks?

Dėkoju gerbiamajam Jonui Rasimui už atsakymus į klausimus.

J. RASIMAS. Labai ačiū.

PIRMINKĖ. Dėkoju.